

Vejledning om håndtering af PRRS

Indledning

Denne vejledning omfatter forpligtelser i forhold til PRRS som en anmeldepligtig sygdom. Vejledningen omfatter ikke indberetninger til fx SEGES eller andre opgaver, som fx overvågning eller tiltag mod sygdommen, herunder vaccination.

Generelt

PRRS er en reproduktions- og respirationssygdom hos svin, som reguleres i bekendtgørelse nr. 1386 af 12. december 2019 om Porcin Reproduktions- og Respirationssygdom (PRRS).

Bekendtgørelsen indeholder forpligtelser for ejere og brugere af svinebesætninger samt for dyrlægen.

PRRS er en anmeldepligtig sygdom, som er påført liste 2 i listebekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 1381 af 11. december 2019 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldelse af sygdomme. Denne bekendtgørelse indeholder også pligter for dyrlægen omkring anmeldelse samt pligter for laboratorier.

Er der indgået en aftale om sundhedsrådgivning, skal besætningsdyrlægen føre en journal med optegnelser for alle kontakter med besætningen, og journalen skal bl.a. også indeholde resultater af laboratorieundersøgelser, herunder resultater fra undersøgelser for smitsomme husdyrsygdomme og zoonoser samt konklusioner på hvert rådgivningsbesøg til brug for udfærdigelsen af besøgsrapporter. Hver 3. måned er besætningsdyrlægen forpligtet til at udfærdige en skriftlig besøgsrapport (i slagtesvinebesætninger hver 6. måned) jf. bekendtgørelse nr. 1243 af 26. november 2019 om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger.

Ejer og bruger

Ejeren eller brugeren af en svinebesætning skal ved viden eller mistanke om, at PRRS forekommer i besætningen, kontakte en dyrlæge og anmelde det til vedkommende. Anmeldelse skal ske, når der hos søer eller gylte forekommer

- 1) et usædvanligt stort antal aborter, eller
- 2) et usædvanligt stort antal for tidlige faringer med fødsel af døde eller svage smågrise

Dette fremgår af bekendtgørelsen om PRRS.

Den praktiserende dyrlæge

Fordi PRRS er en anmeldeligt sygdom er den reguleret af Fødevarestyrelsen på bekendtgørelsesniveau. Dyrslægen har således en række forpligtelser forbundet med håndtering af PRRS i de danske svinebesætninger. Opgaverne er knyttet til kliniske undersøgelser, udtagning og indsendelse af prøver til analyser med henblik på diagnostik samt anmeldelse ved påvisning af PRRS-virus i besætninger til Fødevarestyrelsen. Besætningsdyrlægens journal og rapporter skal desuden indeholde relevante oplysninger.

Modtager en dyrlæge anmeldelse om klinisk forekomst af eller mistanke om klinisk forekomst af PRRS sygdom, eller får man som dyrlæge i øvrigt i forbindelse med sit arbejde mistanke om forekomst af PRRS i en besætning, skal dyrlægen hurtigst muligt foretage en undersøgelse af besætningen med henblik på at konstatere, om nogle dyr viser kliniske tegn på PRRS. Såfremt mistanken herefter ikke kan afvises, skal dyrlægen indsende fornødent materiale til undersøgelse for PRRS-virus på det nationale referencelaboratorium, Statens Serum Institut (SSI).

Dyrlægen har således pligt til at:

- undersøge besætningen ved anmeldelse fra ejere eller brugere
- indsende prøvemateriale til undersøgelse for PRRS-virus, hvis en mistanke om PRRS ikke kan afvises ved en klinisk undersøgelse af besætningen
- anmelde påvisning af PRRS-virus i besætninger til Fødevarestyrelsen

Undersøgelse af besætningen

Det vil altid være en konkret veterinærfaglig vurdering, som lægges til grund for vurderingen af, om dyr viser kliniske tegn på PRRS.

I so-besætninger kan der fx observeres:

- En for besætningen høj omløberprocent
- Et for besætningen usædvanligt stort antal aborter
- Et for besætningen usædvanligt stort antal tidlige faringer
- Et for besætningen usædvanligt stort antal dødfødte pattegrise
- En for besætningen forhøjet pattegrisedødelighed
- En for besætningen usædvanligt lavt antal fravænnede grise
- Et for besætningen usædvanligt højt antibiotikaforbrug

Ved den kliniske gennemgang af so-besætninger kan der fx observeres:

- En for besætningen forhøjet forekomst af utrivelige pattegrise
- En for besætningen usædvanlig forekomst af søer, der passede få grise
- Et for besætningen usædvanligt stort antal søer med feber
- Utrivelige søer med blåfarvning af ørene

I øvrige svinebesætninger kan der fx observeres:

- En for besætningen forhøjet forekomst af hoste
- En for besætningen forhøjet forekomst af nys
- En for besætningen forhøjet dødelighed
- En for besætningen reduceret tilvækst
- Et for besætningen usædvanligt højt antibiotikaforbrug
- Et for besætningen stort antal grise med feber
- En for besætningen forhøjet forekomst af utrivelige grise

Listen over symptomer i denne vejledning er ikke nødvendigvis udtømmende. Det er dyrlægens konkrete veterinærfaglige vurdering, som skal lægges til grund for, om der er kliniske tegn på PRRS.

Hvis der i en svinebesætning er et generelt, uspecifikt sygdomsproblem, fx flere omløbere, øget dødelighed eller luftvejsproblemer, vil det ligeledes bero på en konkret veterinærfaglig vurdering og kendskab til besætningen, om dette giver anledning til mistanke om forekomst af PRRS.

På baggrund af den kliniske undersøgelse skal dyrlægen foretage en konkret veterinærfaglig vurdering og således konkludere, om mistanke om forekomst af PRRS opretholdes eller afvises.

I nogle tilfælde vil en diagnose kunne stilles på baggrund af en klinisk undersøgelse samt obduktionsfund, i andre tilfælde vil der skulle udtages prøver for at kunne stille en diagnose.

I forbindelse med nogle lungelidelser vil en klinisk undersøgelse samt obduktionsfund ikke kunne afvise PRRS som mulig årsag, og dermed vil der skulle udtages prøver til PRRS-virus undersøgelse for at kunne afvise eller bekræfte forekomsten af PRRS.

Udtagning af prøver

Hvis den samlede veterinærfaglige vurdering er, at en mistanke om PRRS ikke kan afvises, er dyrlægen forpligtet til at udtage mistankeprøver til undersøgelse for PRRS-virus. Prøver (svabere, blod mm.) skal indsendes til undersøgelse på SSI. Som led i undersøgelsen kan hele grise og fostre indsendes til KU eller andre nationale laboratorier (fx Kjellerup) for udtagelse af prøver, der videresendes til SSI til test for PRRS-virus.

Materiale, som skal udtages, indsendes og undersøges for PRRS-virus til afklaring af mistanke om forekomst af PRRS benævnes i bekendtgørelsen som ”fornødent materiale”. Ved fornødent materiale forstås enten døde fostre, døde eller aflivede nyfødte grise, næsesvaberprøver samt stabiliserede eller ustabiliserede blodprøver fra sygdomsramte dyr.

En mistanke om PRRS kan ikke afvises på materiale, der ikke er nævnt ovenfor, hvilket også fremgår af bekendtgørelsen om PRRS. Undersøgelse af PRRS-virus ved PCR på fx lungevæv eller testikler vil således ikke kunne anvendes til at afvise en mistanke om PRRS.

I sit arbejde med håndtering af PRRS i en besætning kan dyrlægen have brug for overvågning. Overvågning for PRRS kan ske ved indsendelse af statusprøver til undersøgelse for antistoffer og/eller virus.

Ved et positivt svar for PRRS-antistoffer vil det bero på en konkret veterinærfaglig vurdering og kendskab til besætningen, om dette giver anledning til en mistanke om forekomst af PRRS. Ved et positivt antistof-svar for PRRS skal der ved førstkommende besøg i besætningen vurderes, om der måtte være kliniske tegn på PRRS. Tilstedeværelse af kliniske tegn på PRRS vil være grundlag for en mistanke om forekomst af PRRS i besætningen, og dyrlægen er dermed forpligtiget til at udtage nye blodprøver eller andet fornødent materiale til undersøgelse for PRRS-virus.

Som eksempel kan nævnes en situation i forbindelse med mulig smitte med sæd fra en PRRS-virus positive ornestation. Forekommer en serokonvertering i en besætning med kendt negativ PRRS-status i SPF-systemet, efter at sæd er modtaget fra en ornestation under mistanke for forekomst af PRRS eller ved mistanke om udskillelse af PRRS-virus i sæd solgt fra den pågældende ornestation, bør dette give anledning til, at dyrlægen får en mistanke om forekomst af PRRS i besætningen. Dyrlægen skal derfor ved førstkommende besøg i besætningen vurdere, om der måtte være kliniske tegn på PRRS. Tilstedeværelse af kliniske tegn på PRRS vil være grundlag for, at en mistanke om forekomst af PRRS i besætningen ikke kan afvises, og dyrlægen er dermed forpligtiget til at udtage nye blodprøver eller andet fornødent materiale til undersøgelse for PRRS-virus på SSI.

Påvisning af PRRS-virus og anmeldelse til Fødevarestyrelsen

Ved påvisning af enhver liste 2 sygdom, herunder PRRS, skal såvel dyrlægen som ansatte på diagnostiske laboratorier kontakte Fødevarestyrelsen. Det er således ikke tilstrækkeligt, at det af laboratoriesvaret fremgår, at laboratoriet orienterer Fødevarestyrelsen.

Påvisning af PRRS-virus i et hvilket som helst materiale fra dyr i en besætning betyder, at både dyrlægen og ansatte på diagnostiske laboratorier skal kontakte Fødevarestyrelsen i den Veterinærenhed, som besætningen tilhører, for at anmelde påvisning af PRRS-virus.

Dette gælder således både mistankeprøver og statusprøver udtaget i forbindelse med overvågning for PRRS.

Hvis der i prøver fra en besætning påvises PRRS-virus på et andet laboratorium end SSI (fx DTU, Kjellerup, udenlandsk), skal prøverne videresendes til og bekræftes på SSI, da Fødevarestyrelsen har besluttet, at prøver analyseret i forbindelse med beredskabet skal analyseres på det nationale referencelaboratorium, SSI.

Dokumentation af dyrlægens håndtering af PRRS

Dyrlægens arbejde i forbindelse med håndtering af PRRS i en besætning skal noteres og dokumenteres.

Journal og besøgsrapport skal indeholde baggrund for mistanke om klinisk PRRS sygdom, herunder når der er tale om en anmeldelse fra ejer eller bruger. Journal og besøgsrapport skal indeholde relevant beskrivelse af den kliniske gennemgang af besætningen, dyrlægens overvejelser samt ræsonneret konklusion for, at en mistanke om forekomst af PRRS enten opretholdes eller afvises. Det dokumenteres endvidere, om der er indsendt materiale til undersøgelse for PRRS-virus.

Det følger af bekendtgørelse om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger, at en dyrlæge som en del af sundhedsrådgivningsarbejdet skal dokumentere sit besøg, herunder de kliniske vurderinger; opbevare resultater af laboratorieundersøgelser og anden dokumentation, som danner baggrund for rådgivningsarbejdet, samt skrive en sammenfatning vedrørende sundhedsmæssige forhold, herunder en klinisk vurdering af sundhedstilstanden og udviklingen af besætningens sundhedstilstand siden sidste besøgsrapport.

Fødevarestyrelsen

Fødevarestyrelsen fører kontrol med dyrlægernes overholdelse af reglerne om anmeldtepligtige sygdomme, det gælder også PRRS. Kontrollen tager bl.a. udgangspunkt i dyrlægens dokumentation.

Endvidere fører Fødevarestyrelsen to lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus. Hvis der konstateres PRRS-virus i en prøve fra en besætning, som ikke allerede er på en af de to lister, tilføjes besætningen listerne, som offentliggøres på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

Hvis der konstateres PRRS-virus i en prøve fra en besætning, som allerede findes på Fødevarestyrelsens lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus, opdaterer Fødevarestyrelsen listerne med ny slutdato på baggrund af anmeldelse om påvisning af PRRS-virus fra dyrlæge og ansatte på det diagnostiske laboratorium.

Der er udarbejdet to lister, fordi myndighederne i Argentina kræver 6 måneders stop for eksport af svineprodukter beregnet fra smittedato, som angives som den dato, hvor der er udtaget prøver til undersøgelse for PRRS-virus, mens myndighederne i Kina og Ukraine kræver 12 måneders stop for eksport af svineprodukter beregnet fra smittedato, som ligeledes angives som den dato, hvor der er udtaget prøver til undersøgelse for PRRS-virus. Udløbsdatoen er derfor forskellig på de to lister.

Betaling af prøver

Mistankeprøver til undersøgelse for PRRS-virus skal indsendes til SSI, og Fødevarestyrelsen betaler for analysen udført på SSI. Ved indsendelse af mistankeprøver skal det på indsendelsesblanketten tydeligt anføres, at der er tale om mistankeprøver.

Prøver udtaget i anden sammenhæng end i forbindelse med en mistanke, er at betragte som private statusprøver, og analysen på laboratoriet skal derfor betales af indsender.

Hvis der i en besætning tidligere er påvist PRRS-virus, og besætningen derfor allerede er på Fødevarestyrelsens lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus, vil nye prøver udtaget i besætningen ikke betragtes som mistankeprøver, men som private statusprøver, der skal betales af indsender.

Hvis der i prøver fra en besætning påvises PRRS-virus på et andet laboratorie end SSI (fx DTU, Kjellerup, udenlandsk), og prøverne dermed skal videresendes til og konfirmeres på SSI, betaler Fødevarestyrelsen for den konfirmatoriske test på SSI.

Hvis en besætning ikke længere er på Fødevarestyrelsens lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus, skal eventuelt nye mistankeprøver til undersøgelse for PRRS-virus indsendes til SSI, og Fødevarestyrelsen betaler for analysen udført på SSI.